

EUROPEAN UNION LAW. INTERNATIONAL LAW AND COMPARATIVE LAW

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-46>

THE ROLE OF CIVIL SOCIETY IN COMBATING CORRUPTION IN THE EUROPEAN UNION (INTEGRITY PACTS)

РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ (ПАКТИ ДОБРОЧЕСНОСТІ)

Bocharova N. V.

*Doctor of Legal Sciences,
Professor of the Department of Law
Alfred Nobel University
Dnipro, Ukraine*

Бочарова Н. В.

*доктор юридичних наук,
професор кафедри права
Університет імені Альфреда Нобеля
м. Дніпро, Україна*

Shkabaro V. M.

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor,
Head of the Law Department
Alfred Nobel University
Dnipro, Ukraine*

Шкабаро В. М.

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувачка кафедри права
Університет імені Альфреда Нобеля
м. Дніпро, Україна*

Paleeva Y. S.

*Senior Lecturer of the Department
of Law
Alfred Nobel University
Dnipro, Ukraine*

Палєєва Ю. С.

*старший викладач кафедри права
Університет імені Альфреда Нобеля
м. Дніпро, Україна*

У сучасних умовах особливу актуальність для України має досвід боротьби з корупцією у світовій практиці, в тому числі у Європейському Союзі, зважаючи на обраний нашою державою європейський вектор розвитку. У ст. 3 *Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони* наголошено, що «верховенство права, належне врядування, боротьба з корупцією ... є головними принципами для посилення відносин між Сторонами».

Європейський Союз розглядає корупцію як загрозу верховенству права, стабільності демократичних інститутів, правам і свободам людини, соціальному і економічному прогресу і відносить цю проблему до числа найбільш актуальних.

Корупція визначена серед особливо тяжких злочинів у ч. 1 ст. 83 *Договору про функціонування ЄС*. На цій основі у Європейському Союзі був сформований антикорупційний блок спеціальних нормативних актів і створений інституційний механізм для реалізації норм по боротьбі з корупцією [1]. Тим не менш нещодавнє опитування Євробарометру (2022 р.) показало, що 68% жителів ЄС вважають, що корупція все ще широко поширена в їхній країні [2].

Одночасно з загальносоюзним рівнем заходи по протидії корупції були розроблені на рівні регіональної політики ЄС, яка являє собою систему цілеспрямованої диференційованої підтримки регіонального розвитку [3].

У період з 2014 по 2020 рік ЄС інвестував 325 мільярдів євро для забезпечення зростання та створення робочих місць, а також для подолання змін клімату, енергетичної залежності та соціального відчуження [4]. Зрозуміло, що такі великі фінансові потоки потребують ретельного контролю за їх використанням.

В цьому плані ЄС звернувся до практики укладання так званих *Пактів доброчесності (Integrity Pacts)*, націлених на встановлення громадського контролю за діяльністю Структурних фондів та Фонду згуртування Європейського Союзу.

Корупція у сфері державних і муніципальних закупівель завдає шкоди громадським інтересам, підриває суспільну довіру та негативно впливає на життя людей. *Пакти доброчесності* – це інноваційний інструмент, який включає моніторинг з боку громадянського суспільства окремих проектів, які фінансуються з бюджету ЄС, щоб захистити фонди ЄС від ризиків шахрайства та корупції, а також підвищити прозорість та підзвітність.

Пакти доброчесності були розроблені як інструмент запобігання корупції в державних контрактах завдяки зусиллям Transparency International – міжнародної неурядової організації, яка базується в Берліні (Німеччина) і була заснована у 1993 році. Її некомерційна мета – вживати заходів щодо боротьби зі світовою корупцією за допомогою антикорупційних заходів громадянського суспільства та запобігання злочинній діяльності, що виникає внаслідок корупції [5].

Свою назву *Пакти доброчесності отримали* завдяки концепції доброчесності бізнесу, розробленої в рамках *Організації економічного*

співробітництва і розвитку, куди входить більшість держав-членів Європейського Союзу [6].

Пакт про доброчесність – це одночасно формалізований і підписаний документ, а також *методологічний підхід* до публічних контрактів, який зобов'язує замовників та учасників торгів дотримуватися найкращої практики та максимальної прозорості. Третій актор, як правило, організація громадянського суспільства, стежить за процесом та взятими сторонами на себе зобов'язаннями. Передбачено призначення спеціального спостерігача або моніторингової групи з необмеженим доступом до всіх зустрічей і матеріалів, документів, а також публікація деяких або всіх документів і результатів оцінювання. Обов'язковими є громадські слухання та обговорення тендерної пропозиції [7].

Пакти про доброчесність існують з 1990-х років . Вони допомагають економити гроші платників податків, забезпечують ефективне постачання для інфраструктурних проектів та інших громадських робіт, закривають шляхи для незаконного отримання вигоди. *Пакти доброчесності* можна використовувати в різноманітних ситуаціях. Їх можна застосовувати для будівельних контрактів, договорів поставки, контрактів на інженерні, архітектурні та інші консультації, державні дозволи, ліцензії чи концесії, або на послуги, що регулюються державою (наприклад, телекомунікаційні послуги, послуги водопостачання чи вивезення сміття), програми приватизації державного майна, інші договори про надання послуг [8].

У 2016 р. в 11 державах-членах ЄС (Португалії, Греції, Італії, Латвії, Литві, Польщі, Чехії, Угорщини, Румунії, Болгарії, Словенії) було підписано 18 таких Пактів [9].

Цей пілотний проект включив широкий спектр заходів: від захисту від повеней та будівництва доріг до будівництва трамваїв. Процедура підписання полягає в наступному: економічний оператор, який претендує на контракт, підписує з замовником *Пакт доброчесності*, в якому обіцяє утримуватися від корупційних дій. Для забезпечення підзвітності та легітимності такий пакт підкріплюється договором з організацією громадянського суспільства, зобов'язуючим її стежити за тим, щоб всі сторони виконували свої зобов'язання.

Юридично обов'язковий, *Пакт доброчесності* зобов'язує всі сторони дотримуватися найкращої практики боротьби з корупцією протягом строку дії договору та дозволяє громадським організаціям переконатися, що це відбувається насправді. Моніторингові органи слідкують за усім процесом закупівель – від розробки тендеру до

виконання договору. Вони зобов'язують до максимальної прозорості, а всі звіти та результати моніторингу постійно публічно публікуються.

За роки існування практики укладання *Пактів доброчесності* підтверджена їх ефективність, визнано, що вони сприяють викоріненню корупції та підвищенню суспільної довіри до проектів, які користуються фінансами ЄС. Для найбільш сумнівних учасників програми укладання *Пактів доброчесності* Генеральний директорат Єврокомісії, який відповідає за проведення регіональної політики, запровадив спеціальну премію за видатні досягнення в галузі «відкритого належного управління».

Практика використання *Пактів доброчесності* у ЄС буде продовжена, зважаючи на прийняття рекордного бюджету ЄС на 2021-2027 рр. у сумі 1.8 трл. євро. Її інституціоналізації будуть сприяти розроблені для урядів країн-членів ЄС методичні рекомендації і довідники (The Integrity Pact Toolbox) щодо окремих аспектів укладання і реалізації *Пактів доброчесності* [10], а також розпочате систематичне навчання урядовців ЄС (Training on Integrity Pacts) у цій царині.

Отже, в ЄС була сформована унікальна система протидії корупції з залученням представників громадянського суспільства. Вироблений гнучкий інструмент для підвищення прозорості та справедливості державних і муніципальних закупівель та зниження корупційних ризиків Цей досвід може бути корисним для України, де проблема боротьби з корупцією вельми актуальна.

Література:

1. Fraud and corruption – EUR-Lex – European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/fight_against_fraud.html?root_default=SUM_1_CODED%3D22

2. Див. докладно: Is corruption really getting worse in Europe or are perceptions all wrong? URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/08/18/is-corruption-really-getting-worse-in-europe-or-are-perceptions-all-wrong>

3. Europe 2020 objectives: EU priorities & regional policy. URL: https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/regional_policy/2604.html?root=2604

4. Euro-Lex. Regional Policy. URL: https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/regional_policy.html?root_default=SUM_1_CODED=26&locale=en.

5. Transparency International. Integrity Pacts. URL: https://www.transparency.org/whatwedo/tools/integrity_pacts/5

6. OECD. Business Integrity in Eastern Europe and Central Asia. URL: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/corruption/acn/business-integrity-in-eastern-europe-and-central-asia.htm>

7. Geneva Centre for Security Sector Governance. Security Sector Integrity Pacts. URL: <https://securitysectorintegrity.com/best-practices/integrity-pacts/>

8. Integrity Pacts – Civil Control Mechanism for Safeguarding EU Funds. URL: <https://www.transparency.org/en/projects/integritypacts>

9. Conference «Integrity Pacts – Safeguarding EU Funds» – Brussels, 5 May 2022. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/conferences/integrity_pacts/

10. Integrity Pacts. The Integrity Pact Toolbox. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/how/improving-investment/integrity-pacts/

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-47>

THE NECESSITY OF GLOBAL REFORM OF SECURITY COUNCIL – IS A CHALLENGE OF OUR TIME

НЕОБХІДНІСТЬ ГЛОБАЛЬНОГО РЕФОРМУВАННЯ РАДИ БЕЗПЕКИ – ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ

Krasnikova O. V.

*PhD in Law, Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Maritime Law
Maritime Law and Management Faculty
National University
«Odessa Maritime Academy»
Odessa, Ukraine*

Краснікова О. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри морського права
Навчально-науковий інститут
Морського права і менеджменту
Національного університету
«Одеська морська академія»
м. Одеса, Україна*

Рада Безпеки є одним із шести головних органів Організації Об'єднаних Націй, до складу якого входять п'ять постійних і десять непостійних членів. Відповідно до Статуту Організації на нього покладено головну відповідальність за підтримку міжнародного миру та безпеки [1, ст. 24]. Після другої світової війни міжнародне співтовариство сподівалося, що п'ять країн-членів, через їхню ключову роль у створенні Організації, продовжать відігравати важливу роль у